

«Mottakernavn»

«Adresse»

«Postnr» «Poststed»

«Kontakt»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Håvard Haugnes, 62 55 10 57

Klageavgjørelse - Dispensasjon fra kommuneplan - Fosseberge kraftverk - Vang kommune

Statsforvalteren viser til oversendelse av klagesak fra Vang kommune, i brev datert 27.01.2026.

Statsforvalterens vedtak

Klagen tas ikke til følge. Statsforvalteren stadfester Vang kommunes vedtak datert 23.10.2025.

Saken gjelder

Clemens Kraft har søkt om dispensasjon fra LNF-formålet i kommuneplanen. Det er søkt om dispensasjon for å etablere vannkraftverk med tilhørende anlegg og både midlertidige og permanente tilførselsveger. Fra før har foretaket fått konsesjon og godkjent detaljplan for miljø og landskap av NVE.

Vang kommune har behandlet dispensasjonssaken i flere omganger, hvor søknaden både er avslått og innvilget, samt at tidligere vedtak har blitt opphevet. Det ble vedtatt å innvilge dispensasjon, etter klage fra utbygger, ved kommunestyrets vedtak 62/25 av 23.10.2025.

Dispensasjonsvedtaket ble påklaget av Nils Rogn, Geir Endre Rogn, Lena Jensen Rogn og Kari Birgit Lien. Disse er grunneiere langs Storåne og eier bl.a. Rogn Camping. Klagerne anfører at det foreligger saksbehandlingsfeil og mangler ved vurderingen, som svekker tilliten til kommunens beslutningsprosess. Det mangler en begrunnelse for hvorfor utbyggers klage ble tatt til følge, da det ikke er påvist noen feil med opprinnelig vedtak hvor dispensasjon ble avslått. Her har dessuten representanter fra Bygdelista (som stemte for) benyttet samme advokat som utbygger. Hele Bygdelista er dermed inhabil til å behandle saken.

Storåne og Fosseberge rommer sårbar natur og viktige friluftsområder. Utbyggingen medfører irreversible inngrep med åpenbar risiko for redusert biologisk mangfold. Videre krever naturmangfoldloven at beslutninger bygger på oppdatert kunnskap, vurdering av samlet belastning og føre-var-prinsippet. Det er mangelfulle vurderinger av elva som resipient. Vannstanden vil gå ned med 80 % og blir langt mer sårbar for avrenning og algeoppblomstring. 10 år etter konsesjonen, er det kommunens rett og plikt å veie fordeler mot ulemper i lys av faktisk utvikling, innsikt og kunnskap. Plan- og bygningsloven slår fast at kommunen skal fremme bærekraftig utvikling, sikre gode bomiljøer og ivareta landskap, natur og kulturmiljø. I denne saken vil naturområdet bli forringet og campingplassen vil miste en vesentlig del av grunnlaget for videre drift. Klagerne ber om at vedtaket omgjøres og behandles på nytt med korrekte, saklige og objektive opplysninger, og med hensyn til både naturverdier og berørte.

Vang kommune v/ kommunestyret behandlet klagen i møte 15.01.2026, men tok den ikke til følge. Det ble imidlertid besluttet å gi vedtaket utsatt iverksetting til klagesaken er endelig avgjort.

Etter dette har både utbygger og klagerne sendt inn tilleggsmerknader direkte til Statsforvalteren, i brev av hhv. 23.01.2026, 15.02.2026 og 17.02.2026.

Formelle forhold og Statsforvalterens kompetanse

Vi konstaterer at klagen er fremmet innenfor klagefristen, av parter i saken. Klagen tas derfor til behandling, jf. forvaltningsloven (fvl.) §§ 28 flg.

Statsforvalteren er gitt myndighet til å behandle klager etter plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-9. For behandling av klager gjelder reglene i forvaltningsloven, så langt ikke annet er bestemt. Statsforvalteren skal vurdere de synspunktene klageren kommer med og kan prøve alle sider av saken, herunder forhold som ikke er tatt opp av han. Vi skal imidlertid legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved vår overprøving, jf. fvl. § 34. I dispensasjonssaker innebærer dette at Statsforvalteren fullt ut kan prøve om lovens to vilkår er oppfylt, da dette gjelder *rettsanvendelsen*. Hvis vilkårene er oppfylt, skal vi likevel være tilbakeholdne med å prøve om dispensasjonen skal innvilges, da dette hører til kommunens *frie skjønn*.

Statsforvalterens vurdering av saken

Habilitet

Klagerne anfører at Bygdelistas representanter var inhabile til å behandle saken, fordi de har benyttet utbyggers advokat til rådgivning og til å formulere teksten i det alternative saksframlegget.

Forholdet ble vurdert av kommunestyret i møtet, hvor flertallet (8 mot 7) konstaterte at det ikke forelå inhabilitet. Også Ryger advokatfirma (innleid av kommunen) konkluderte med det samme i forbindelse med klagebehandlingen i januar 2026. Statsforvalteren vurderer det på samme måte. Reglene om folkevalgtes habilitet framgår av forvaltningsloven § 6, jf. kommuneloven § 11-10. Det er klart at ingen av de automatiske grunnlagene slår inn (partsforhold, slektskap o.l.), jf. § 6 første ledd. I denne saken er det relevant å vurdere saken etter § 6 andre ledd; om det er *«andre særegne forhold [...] som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet»*. Lovgiver sikter her primært til om avgjørelsen kan innebære *«særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til»*.

Etter vårt syn foreligger det ikke slike tilknytninger i denne saken. Representanter fra Bygdelista har fått innspill til saken og deres alternative saksframlegg er i stor grad skrevet av advokat Bendik Kristoffersen – som representerer utbygger i saken. Dette forholdet medfører ikke at det dermed har oppstått noen personlige eller økonomiske bindinger til advokaten eller utbygger. Som Ryger Advokatfirma har vurdert det, vil ikke utfallet i saken gi noen særlige fordeler for representantene personlig. Her har partigruppa kun fått bistand til å utarbeide et alternativt saksframlegg i tråd med det som de politisk ønsker å stå for. Kommunestyrebehandlingen er av natur en utpreget politisk arena, hvor partiene kan (og skal) innta helt klare politiske standpunkter. Dette gjelder spesielt når temaet gjelder det «frie skjønnet» i dispensasjonsbestemmelsen. Vi gjengir et sentralt poeng fra Ryger Advokatfirma sin vurdering:

«Selv om det kan stilles spørsmål til hvorvidt en klagesaksbehandling skal brukes til omkamp om hovedspørsmålene i saken, er det neppe noe i veien for at en politisk gruppering kan fronte et prinsipielt "Ja" i en dispensasjonssak. At et slikt "Ja" nødvendigvis sammenfaller med tiltakshavers/klagers ønskede utfall, er ikke et "særeg[et] forhold" som tilsier inhabilitet.

At den samme tiltakshaver da stiller sin innleide juridiske kompetanse til disposisjon for å føre i pennen et standpunkt den politiske grupperingen uansett har, vil ikke endre på dette utgangspunktet.»

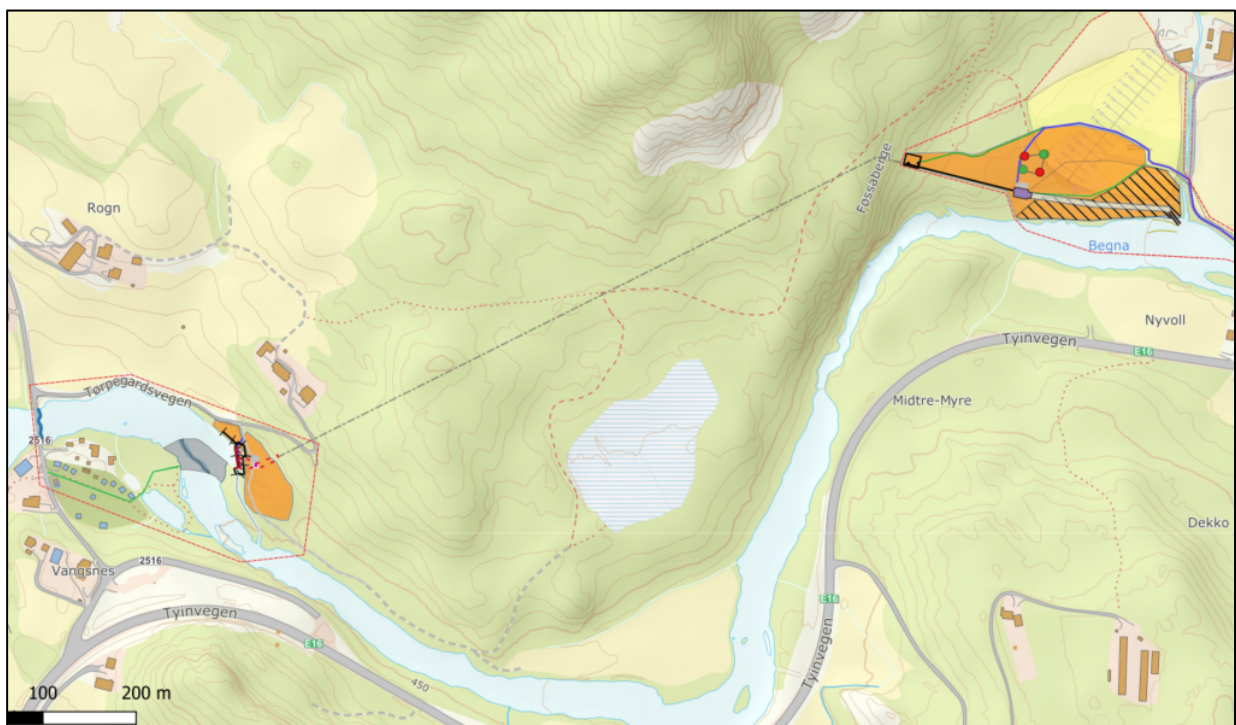
Slik Statsforvalteren ser det, fremstår saksframlegget å være basert på utbyggers klage, hvor det argumenteres for at dispensasjonen skal gis. Det er likevel ikke noe i veien for at en side hjelper politikerne med et alternativt saksframlegg, eller retter en appell til politikerne for den saks skyld. Representantene får ikke dermed noen slik tilknytning til parten at de må avstå fra å behandle saken.

Statsforvalteren finner etter dette ikke at det er noen «særegne forhold» knyttet til Bygdelistas representanter, som er egnet å svekke tilliten til deres upartiskhet, iht. fvl. § 6 andre ledd. De var habile til å delta i behandlingen av saken. Vi legger imidlertid til at det hadde vært ryddigere å benytte advokatfirmaet kommunen har rammeavtale med, om det var behov for juridisk bistand.

Om tiltaket og plangrunnlaget

Det er søkt om dispensasjon for vannkraftverk med installert effekt på 3,6 MW og årlig produksjon på ca. 17 GWh. Tiltaket består av bl.a. inntak vis-à-vis Rogn Camping, rørgate i fjell, kraftstasjon og utløp nedenfor Tveit gård, samt tilhørende rigg- og anleggsområder og midlertidige og permanente tilførselsveger. Total strekning for anlegget er om lag 900 m.

For konsesjonspliktige anlegg er det ikke krav om byggesøknad, jf. SAK10 § 4-3 b og pbl. § 20-6. Ethvert tiltak må likevel forholde seg til kommunens arealplaner, og kan ikke iverksettes hvis det er i strid med plan, jf. pbl. § 1-6. Tiltaket er ikke i samsvar med LNF-formålet i kommuneplanen. Det er derfor behov for dispensasjon eller eventuelt endring av planen.

Utsnitt av situasjonsplanen, datert 09.09.2024.

Lovens vilkår for dispensasjon (§ 19-2 andre ledd)

Plan- og bygningsloven (pbl.) § 19-2 oppstiller to vilkår som begge må være oppfylt for at dispensasjon kan innvilges. Det ene er at tiltaket ikke vesentlig tilsidesetter hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra. Det andre vilkåret er at fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene. For dispensasjoner som omhandler et konsesjonspliktig tiltak, vil disse vurderingene bli gjort gjennom konsesjonsbehandlingen hos NVE. Dette fremgår av forarbeidene til plan- og bygningsloven, Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) pkt. 6.19:

«Når det gjelder tiltak som konsesjonsbehandles etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven legges det til grunn at sektormyndighetens syn avklares og tas stilling til gjennom konsesjonsbehandlingen [...]. Vilåårene for å gi dispensasjon vil alltid være til stede når det foreligger en endelig konsesjon etter disse lovene.»

Lovgiver har i forarbeidene pkt. 3.6.2 uttalt hvorfor interesseavveiningen skal gjøres av statlig sektormyndighet:

«En sikker kraftforsyning er en overordnet forutsetning for velferd og verdiskaping. I et moderne samfunn må kraftsystemet fungere optimalt. Stortinget har derfor forutsatt sterk statlig styring og kontroll innenfor energisektoren. En slik overordnet styring har vært ansett som nødvendig for en sikker energiforsyning.

Typisk for en rekke tiltak innen kraftforsyningen er også at de strekker seg over administrative inndelingsgrenser, og at nytten og ulempene ved tiltakene ikke alltid gjør seg gjeldende samme sted. I tillegg skal anleggene innpasses i et kraftsystem hvor det er nødvendig å sikre overordnede statlige hensyn. [...]

Konsesjonsbehandlingen etter energi- og vannressurslovgivningen ivaretar langt på vei kravene til saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder særlig for de tiltakene som faller inn under plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredning. Dette vil alltid være tilfellet for kraftledninger i sentral- og regionalnettet, for vindkraftanlegg på mer enn 10 MW og for større vannkraftutbygginger. For disse sakene vil kravene til offentlighet, medvirkning og dokumentasjon av virkninger alltid innebære mer omfattende prosesser enn det en ordinær regulerings sak etter plan- og bygningsloven krever.»

Etter Statsforvalterens syn er rettstilstanden slik at vilåårene for dispensasjon alltid vil være oppfylt, dersom det foreligger endelig konsesjon. Dette er også lagt til grunn i Kommunal- og moderniseringsdepartementets sak 19/2614 (Frøya vindkraftpark) og i lovkommentaren til plan- og bygningsloven.¹ Lovgivers intensjon er at vurderingene som kreves etter pbl. § 19-2 andre ledd, gjøres tilstrekkelig grundig gjennom konsesjonsbehandlingen. Oppgaven er dessuten lagt til et statlig organ, fordi fordelene og ulempene gjerne ikke gjør seg gjeldende på samme sted, eller innenfor en kommunegrense. Det er ikke lagt opp til noen dobbeltbehandling der kommunen i tillegg skal gjøre en egen interesseavveining etter pbl.

Når det gjelder anførselene i klagen om naturinngrep, vassdragets tilstand, friluftsliv m.m. kan vi ikke se at de kan føre fram. Siden det er gitt konsesjon, skal ikke kommunen foreta en vurdering etter pbl. § 19-2 andre ledd. Teamene er konsekvensutredet og NVE har gjort en interesseavveining i forbindelse med konsesjonen og godkjenning av detaljplanen for miljø og landskap. Iht. plan- og bygningsloven skal de rettslige vilåårene anses som oppfylt. Valgene i konsesjonen er ikke gjenstand for overprøving eller omkamp av planmyndigheten. Statsforvalteren har heller ikke kompetanse til å

¹ Lovkommentar til plandelen av plan- og bygningsloven (15.03.2022) s. 192

foreta noen prejudisiell vurdering av konsesjonssaken eller om det foreligger feil ved denne.² Om det anføres at konsesjonen bygger på svak dokumentasjon eller mangelfulle vurderinger, må man i så fall klage til NVE på konsesjonsvedtaket eller detaljplanen.

Rammen for kommunens dispensasjonsbehandling, er kun å foreta den skjønnsmessige vurderingen etter pbl. § 19-2 *første ledd* (kommunen «kan» gi dispensasjon og fastsette vilkår). Statsforvalteren vil overprøve kommunens vurderinger i det følgende.

Kommunens skjønn (§ 19-2 første ledd)

Kommunen *kan* gi dispensasjon, jf. pbl. § 19-2 første ledd. Selv om de rettslige vilkårene for dispensasjon er oppfylt, er ikke kommunen forpliktet til å innvilge dispensasjonen. Kommunen skal gjøre en hensiktsmessighetsvurdering av om dispensasjon skal gis eller ikke. Selv om det er gjort en interesseavveining i konsesjonssaken, kan kommunen finne grunn til å avslå eller ønske å bøte på ulemper som følge av tiltaket. Kommunen kan se behov for å ivareta forhold som er av lokalpolitisk betydning, eller nye omstendigheter som ikke er fanget opp i NVEs vurderinger.

Kommunens skjønn er imidlertid ikke helt fritt. Det dreier seg om et forvaltningsskjønn i den forstand at vedtaket må være saklig begrunnet. Saklige hensyn kan blant annet være tålegrensebetraktninger, presedensfare, likebehandling eller at kommunen vil vurdere saken i en større sammenheng.³ Skjønnsutøvelsen etter første ledd kan romme et bredt spekter av hensyn, herunder politiske synspunkter.⁴ Sivilombudet har i sak 2020/4737 (Vindmåler) uttalt at begrunnelsen gjerne må gjelde «*noe annet – noe mer – enn den forvaltningen i de fleste tilfeller allerede har gjort ved vurderingen av vilkårene i andre ledd*» eller f.eks. at kommunen rett og slett «*ønsker en annen arealdisponering*». Vurderingen ligger som nevnt til kommunens frie skjønn. Av hensyn til det kommunale selvstyret skal Statsforvalteren være tilbakeholden med å overprøve dette, jf. fvl. § 34 andre ledd.

Vurdering av den konkrete skjønnsutøvelsen

Klagerne anfører at utbyggingen vil gi negative virkninger for campingplassen, naturen og friluftsliv og rekreasjon i området. Dette er også forhold som kommunedirektøren og kommunestyrets mindretall har vektlagt. Vi viser bl.a. til utdrag på s. 10 og 12 i saksframlegget av 23.10.2025:

«Kunnskapsgrunnlaget syner då at [...] vassføringa i Storåne grovt rekna bli redusert med om lag 80 prosent frå dagens situasjon. Dette vil sjølvsagt variere frå år til år, men at konsekvensane for alt tilhøyrande naturmangfald vil vera formidable med så sterk reduksjon i vassføringa er det ingen tvil om.»

«Storåne har sidan konsesjonen vart gjeven vorte påverka av mellom anna fleire vegutbyggingar med tilhøyrande sedimentutslepp. Bruken av vassdraget til fiske, friluftsliv og rekreasjon har endra seg. Mellom anna hadde Rogn Camping 2000 gjestedøgn i 2024 mot om lag 100 i 2015. Ein del av desse kan ein relatere til auka interesse for stangfiske i Storåne. [...] »

Dette er forhold som er relevant å vektlegge. Det knytter seg til arealdisponeringen lokalt og hvordan retning kommunen ønsker for utviklingen i området.

² Jf. omtalen av gjeldende rett i NOU 2019:5 «Ny forvaltningslov», s. 389

³ Prop L. 169 (2020-2021) s. 25 og Prop. L 149 (2015-2016) s. 49

⁴ Sivilombudets sak 2022/1042

Etter Statsforvalterens syn kan nok kommunen også vektlegge naturvern og føre-var-hensyn, i lys av at det er gått 10 år siden konsesjonen ble gitt. Vedtak skal alltid bygge på oppdatert kunnskap og forvaltningen skal ta sikte på å unngå vesentlig skade, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 9. Forutsetningen for unntakene fra plan- og bygningslovens regler, er at det normalt ikke skal gå for lang tid mellom konsesjon og anleggsstart, jf. NVEs veileder til vannressursloven 1/2021 s. 44. Det foreligger ny kunnskap om naturmangfoldet på stedet. Konsekvensene er imidlertid godt belyst i bl.a. detaljplanen fra 2024 og flere høringsuttalelser og saksframlegg fra Vang kommune. Det er også satt ytterligere vilkår i detaljplanen for å bøte på enkelte forhold. Sånn sett har hensynet til ny kunnskap om naturmangfoldet inngått i kommunens vurdering av dispensasjonen. Kommunestyrets flertall fant likevel ikke at dette var noen avgjørende grunn til å avslå.

Som det fremgår av saksdokumentene, har dispensasjonen også åpenbare positive sider, som det er naturlig å vektlegge. I kommunedirektørens saksframlegg av 23.10.2025 (s. 6) nevnes bl.a. fornybar strøm til 840 husstander, større tilgang på vinterkraft, styrking av lokale entreprenører i byggeperioden, samt grunnlag for eiendomsskatt fra kraftverket. Etter Statsforvalterens syn er det klart at kommunen kan vektlegge at fornybar kraftutbygging er en stor samfunnsinteresse både lokalt og nasjonalt. Næringsutvikling og verdiskapning er også noe som kan hensyntas i kommunens skjønnsutøvelse. Dette kan bidra til bærekraftig utvikling, jf. pbl. § 1-1 og ligger innenfor de hensyn og oppgaver kommunen skal ivareta, jf. § 3-1 bokstav a, d, g og h.

I denne saken har kommunestyrets flertall vedtatt å innvilge dispensasjonen. Begrunnelsen framgår i stor grad fra Bygdelistas alternative saksframlegg av 20.03.2025 og 18.09.2025 (som var vedlagt kommunestyrets behandling 23.10.2025). Her vektlegges særlig samfunnsnyten, at det ikke bør bli en dobbeltbehandling/omkamp av NVEs interesseavveining og at bygging følger opp gitt konsesjon og detaljplan. Statsforvalteren ser ikke at kommunen her har tatt utenforliggende hensyn. Det ivaretar forutsigbarheten for alle parter at gitt konsesjon og detaljplan følges opp med dispensasjon fra kommuneplanen. Dispensasjonen innebærer også likebehandling med øvrige kraftverk i «Valdrespakken», som ble konsesjonsbehandlet samlet. I Vang kommune har våde Ala og Rysna kraftverk fått dispensasjon i hhv. 2019 og 2021.

Oppsummering og konklusjon

Siden det er gitt konsesjon, skal de rettslige vilkårene i § 19-2 andre ledd anses som oppfylt. Å innvilge dispensasjon ligger da innenfor handlingsrommet i kommunens frie skjønn, jf. første ledd.

I denne saken ble dispensasjonen innvilget gjennom klagebehandling, etter først å ha blitt avslått. Statsforvalteren bemerker i denne forbindelse at det ikke er krav om at det må være påvist feil i det opprinnelige vedtaket for å ta en klage til følge. Iht. forvaltningsloven § 33 kan kommunen omgjøre et vedtak etter klage – også til ugunst for andre parter: «*Underinstansen [...] kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet*». Når det er sagt, så var det lagt til grunn feil rettsanvendelse i opprinnelig avslag, idet kommunen hadde vurdert vilkårene i § 19-2 annet ledd. Som nevnt skal avgjørelsen kun bero på *første ledd*, når det er gitt konsesjon.

I den fornyede behandlingen 23.10.2025 har kommunen gjort en skjønnsmessig vurdering av flere momenter. Hensynene trekker i noe ulike retninger. Det er ikke et opplagt riktig resultat i en slik skjønnsmessig vurdering, og det ligger til det kommunale selvstyret å fatte en endelig beslutning. Etter Statsforvalterens syn har kommunen gitt en saklig begrunnelse for hvorfor dispensasjonen ble innvilget, herunder vektleggingen av fornybar kraft, næringsutvikling og forutsigbarhet. Skjønnsutøvelsen er også understøttet i klagebehandlingen av 15.01.2025. Her er det gitt noe

utfyllende grunngiving i kommunedirektørens saksframlegg, og kommunestyret vedtok denne gangen enstemmig å opprettholde dispensasjonen.

Statsforvalteren kan ikke se at det er grunnlag for å sette kommunens skjønn til side. Vi er derfor kommet til å stadfeste vedtaket om dispensasjon.

Avsluttende merknader

Det er gitt dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, og det er ikke behov for byggesaksbehandling av kraftverket, jf. SAK10 § 4-3 b, jf. pbl. § 20-6. Arbeidene kan imidlertid ikke automatisk iverksettes uten videre. Arbeidene kan være avhengig av vilkår i konsesjon og godkjent detaljplan. Tiltakshaver plikter dessuten å overholde sektorregelverk og innhente nødvendige samtykker etter bl.a. forurensningslov, vannressurslov (kantvegetasjon) og verneforskrifter.⁵

Statsforvalterens vedtak

Klagen tas ikke til følge. Statsforvalteren stadfester Vang kommunes dispensasjonsvedtak datert 23.10.2025.

Vedtaket er truffet med hjemmel i forvaltningsloven § 34 og plan- og bygningsloven § 1-9. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages videre, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Med hilsen

Jo-Bjørner Haugen (e.f.)
avdelingsdirektør

Håvard Haugnes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakerliste:

Lena Jensen Rogn	Tørpegardsvegen 23	2973	RYFOSS
Geir Endre Rogn	Tørpegardsvegen 23	2973	RYFOSS
Kari Birgit Lien	Tørpegardsvegen 45	2973	RYFOSS
Nils Rogn	Tørpegardsvegen 45	2973	RYFOSS
Håvard Rogn Tveit	Tveitaronvegen 6	2973	RYFOSS
ROGN CAMPING	Tørpegardsvegen 45	2973	RYFOSS
CLEMENS KRAFT AS	Fridtjof Nansens plass 6	0160	OSLO
ADVOKATFIRMAET THOMMESSEN	Postboks 1484 Vika	0116	OSLO
VANG KOMMUNE	Tyinvegen 5161	2975	VANG I VALDRES
NVE	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
ENERGIDEPARTEMENTET	Postboks 8148 Dep	0033	OSLO

⁵ FOR-2021-10-08-2958 – Forskrift om elfenbenslav som prioritert art